

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	4	4	4
---	---	---	---

Exam. Code :

1	0	3
---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 3rd Year

1046

EDUCATION (In all Mediums)

Paper : B : Modern Indian Education

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :- Attempt **one** question each from Units I, II, III and IV. Unit V is compulsory. Attempt **six** short answer type questions out of **eight** in Unit V. Restrict your answers to 300-350 words for Units I to IV and 75 words each for short answers in Unit V.

UNIT-I

1. Describe structure of Indian Secondary Education. Highlight recommendations of National Policy of Education (1986) for Secondary Education. 18

OR

2. Describe concept and objectives of Rashtriya Madhyamik Shiksha Abhiyan (RMSA). How has it been visualised to be implemented ?

18

UNIT-II

3. Highlight Targets, Programmes of Education in Twelfth Five Year Plan. 18

OR

4. Discuss recommendations of Action Plan (1992) for implementation of National Policy of Education (1986). 18

UNIT-III

5. Describe the need and importance of Vocationalisation of Education. 18

OR

6. What are the aims and objectives of Secondary Education ? Discuss problems of Secondary Education in India. 18

UNIT-IV

7. Describe meaning and importance of Continuing Education. Discuss various levels of Continuing Education in India. 18

OR

8. What do you understand by ICT ? How can ICT be used at various levels of School Education ? 18

UNIT-V (Compulsory)

9. Write short notes on any **six** of the following (75 words each) :
- Recommendations of Kothari Education Commission for Secondary Education
 - Concept of Rashtriya Madhyamik Shiksha Abhiyan (RMSA)
 - Problems of education for 21st century
 - Objectives of Secondary Education
 - Role of NCTE
 - India's National Programme of Adult Education
 - Education for Environmental Awareness
 - Distance Education.
- 3×6=18

(हिन्दी माध्यम)

Note :- Attempt **one** question each from Units I, II, III and IV. Unit V is compulsory. Attempt **six** short answer type questions out of **eight** in Unit V. Restrict your answers to 300-350 words for Units I to IV and 75 words each for short answers in Unit V.

यूनिट-I

1. भारतीय माध्यमिक शिक्षा के ढांचे का वर्णन करें और माध्यमिक शिक्षा के लिए राष्ट्रीय शिक्षा नीति (1986) की सिफारिशों पर प्रकाश डालें।

18

अथवा

2. राष्ट्रीय माध्यमिक शिक्षा अभियान (RMSA) की धारणा व उद्देश्यों का विवेचन करें। इसको क्रियान्वित करने का कैसे प्रत्यक्षीकरण किया गया है ? 18

यूनिट-II

3. बारहवीं पंचवर्षीय योजना के लक्ष्य और प्रोग्रामों का वर्णन करें। 18

अथवा

4. राष्ट्रीय शिक्षा नीति (1986) को क्रियान्वित करने के लिए एक्सन प्लान (1992) की सिफारिशों की व्याख्या करें। 18

यूनिट-III

5. शिक्षा के व्यवसायीकरण की ज़रूरत और महत्व पर प्रकाश डालें। 18

अथवा

6. माध्यमिक शिक्षा के ध्येय और उद्देश्य क्या हैं ? भारत में माध्यमिक शिक्षा की समस्याओं का वर्णन करें। 18

यूनिट-IV

7. सतत् शिक्षा की धारणा और महत्व का वर्णन करें। भारत में सतत् शिक्षा के कौन-कौन से स्तर हैं, चर्चा करें। 18

अथवा

8. ICT से आप क्या समझते हैं ? स्कूल शिक्षा के कौन-कौन से स्तर पर कैसे ICT का इस्तेमाल किया जा सकता है ? 18

यूनिट-V (अनिवार्य)

9. निम्नलिखित में से किन्हीं छः छोटे प्रश्नों पर टिप्पणी करें (हरेक 75 शब्दों में) :

- (i) माध्यमिक शिक्षा के लिए कोठारी कमिशन की सिफारिशें
- (ii) राष्ट्रीय माध्यमिक शिक्षा अभियान की धारणा
- (iii) इक्कीसवीं शताब्दी में शिक्षा की समस्याएं
- (iv) माध्यमिक शिक्षा के उद्देश्य
- (v) NCTE की भूमिका
- (vi) भारत का राष्ट्रीय प्रौढ़ शिक्षा का प्रोग्राम
- (vii) वातावरण जागरूकता के लिए शिक्षा
- (viii) दूरस्थ शिक्षा (Distance Education)

3×6=18

(पंजाबी अनुवाद)

Note :- Attempt one question each from Units I, II, III and IV. Unit V is compulsory. Attempt six short answer type questions out of eight in Unit V. Restrict your answers to 300-350 words for Units I to IV and 75 words each for short answers in Unit V.

यूनिट-I

1. ਭਾਰਤੀ ਮਾਧਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਤੇ ਮਾਧਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ (1986) ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਓ। 18

ਜਾਂ

2. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਧਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਭਿਆਨ (RMSA) ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਸਨੂੰ ਕਿਰਿਆਨਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ? 18

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਬਾਰਵੀਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਟਾਰਗੇਟ ਤੇ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 18

ਜਾਂ

4. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ (1986) ਨੂੰ ਕਿਰਿਆਨਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਐਕਸ਼ਨ ਪਲੈਨ (1992) ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਿਵਸਾਈਕਰਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਓ। 18

ਜਾਂ

6. ਮਾਧਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ aims ਤੇ objectives ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਾਧਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਨਿਰੰਤਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਤਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਪੱਧਰ ਹਨ, ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ? 18

ਜਾਂ

8. ICT ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ICT ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ?

18

ਯੂਨਿਟ-V (ਲਾਜ਼ਮੀ)

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਛੇ ਛੋਟੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ (ਹਰੇਕ 75 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ) :

- (i) ਮਾਧਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਕੁਠਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ
- (ii) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਧਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਭਿਆਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ
- (iii) ਇਕੀਵੀਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ
- (iv) ਮਾਧਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼
- (v) NCTE ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
- (vi) ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰੋੜ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ
- (vii) ਵਾਤਾਵਰਣ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖਿਆ
- (viii) ਦੂਰਸਥ ਸਿੱਖਿਆ (Distance Education)।

3×6=18